

*Н. О. Деркачова
старший викладач
кафедри теорії та історії держави і права
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова
(м. Київ)*

ПРОФЕСІЙНИЙ ТА ЖИТТЕВИЙ ШЛЯХ М. Ф. ВЛАДИМИРСЬКОГО-БУДАНОВА

Михайло Флегонтович Владимирський-Буданов – видатний вчений, доктор російської історії, ординарний професор кафедри історії руського права, археограф, один із засновників Київської історико-юридичної школи.

Народився в Тульській губернії у селі Бороздин у 1836 році в сім'ї священика. Освіту спочатку одержав в училищі Веньовського повітового міста, а потім у семінарії в Тулі. Потім навчався в Київській Духовній академії (1857–1860), займаючись переважно науками історичними і філософськими. На останньому курсі залишив академію і перейшов в університет Св. Володимира на історико-філологічний факультет. У 1864 закінчив університет і в січні 1865 році за твір “Важская уставная грамота” отримав ступінь кандидата.

Після закінчення університету М. Ф. Владимирський-Буданов кілька місяців працював викладачем у 2-й Київській гімназії.

Ще в студентські роки Михайло Флегонтович Владимирський-Буданов захопився вивченням “литовсько-польського права”. Його магістерська дисертація “Немецкое право в Польше и Литве”, яка була захищена у 1869 році і стала результатом плідної праці в київських архівах. Дисертація видана пізніше, як монографія, була нагороджена Уварівською премією Російської Академії наук. Це практично перше дослідження, щодо застосування у Польщі та Південно-Західній Русі німецького права, а саме магдебурзького права та войтовства [1, с. 25]. Робота була побудована майже виключно на архівному матеріалі і містила вагомі положення, які отримали подальший розвиток у ряді наступних робіт вченого. Особливістю поглядів Михайла Флегонтовича Владимирського-Буданова на походження й сутність держави і права є розгляд цих питань у національно-історичній площині. Багато історико-правових проблем досліджувалось ним вперше, а згодом результати досліджень ставали надбанням науки. Його цікавив факт виникнення й розвитку держави і права певних націй, саме тому він досліджував російську, французьку, німецьку державу й право. Він вказував на історію права українських земель як на об'єкт свого дослідження на рівні з історією права білоруських і власне литовських земель. “Литовсько-Руська держава, – зазначав він, – охоплює собою найкоріннішу і найдавнішу Русь: Київську, Сіверську, Волинську, Полоцьку і Туровську землі, тобто

територію зародження і розвитку усіх правових інститутів давньої Русі (“Руської Правди”) [2, с. 46].

Після одержання магістерського ступеня вченого призначають у Демидівській юридичній ліцеї в Ярославлі професором кафедри історії руського права. У 1869–1870 відбув у закордонне відрядження до Гейделберга і Кенігсберга [3, с. 7].

Після повернення у 1870 році В. Ф. Владимирський-Буданов починає свій виклад лекцій з історії права в Демидівському юридичному ліцеї. У 1874 році захистив докторську дисертацію “Государство и народное образование в России XVIII в.”, присвячену темі відносин держави з народною освітою з часів Петра Великого.

Цей період був надзвичайно плідним для вченого Владимирського-Буданова. Вже в 1872, 1873, 1875 роках послідовно вийшли три випуски “Хрестоматии по истории русского права”. З 1875 року і до кінця життя Владимирський-Буданов викладав історію права в Київському університеті. У 1886 році вийшла друком його фундаментальна праця “Обзор истории русского права”, яка тривалий час була неперевершеним навчальним посібником” [4, с. 12].

Не дивлячись, що Владимирський-Буданов не займав ніяких офіційних адміністративних посад, його суспільна, науково-організаційна та викладацька діяльність є досить вагомою. При цьому вона супроводжувалася активною науковою роботою.

У 1882–1916 роках – М. Ф. Владимирський-Буданов головний редактор Тимчасової комісії для розгляду давніх актів. У 1887–1893 – голова Історичного товариства Нестора Літописця. У 1903 році обраний член-кореспондентом Імператорської Академії Наук.

У 1915 році за станом здоров’я виїхав до Полтави і 24 березня 1916 року помер.

М. Ф. Владимирський-Буданов був одним із засновників школи західноруського права. Особливістю поглядів вченого на походження й сутність держави і права є розгляд цих питань у національно-історичній площині. Багато історико-правових проблем досліджувалось ним вперше, а згодом результати досліджень стали надбанням науки. Серед особливостей цієї школи можна визначити підвищену увагу до історії народу, общини, використання історико-порівняльного методу, широкого кола джерел. В подальшому ідеї школи мали великий вплив на українських правників та істориків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Бондарук Т. І.* Основоположники київської історико-юридичної школи М. Ф. Владимирський-Буданов і Ф. І. Леонтович. – К., 1993. – 25 с.
2. *Владимирський-Буданов М. Ф.* Поместное право в древнюю эпоху Литовско-Русского государства. – Чтения в историческом обществе Нестора-летописца, кн. 3. – С. 64.
3. *Владимирський-Буданов М. Ф.* Отчет о годичной командировке 1880-81 гг. / М. Ф. Владимирський-Буданов // Университетские известия. – К. ; 1881. – № 11 – С. 2-53.
4. *Владимирський-Буданов М. Ф.* Обзор истории русского права – Ростов-на-Дону : Феникс, 1995. – 640 с.